

Verslag voordrachten en excursie WEW, 14 april 2005, Naardermeer

Op 14 april 2005 heeft de WEW een dag voor haar leden georganiseerd. Op deze dag is ondermeer de jaarlijkse ALV gehouden. Notulen van deze vergadering zijn apart vastgelegd. In voorliggend verslag zijn de voordrachten, de discussie en de excursie over en naar het Naardermeer opgenomen.

De voordrachten zijn verzorgd door Jaap Hofstra, Gert van Ee en Bram van Liere. De aansluitende forumdiscussie stond onder leiding van Micheil Schreijer. 's Middags is met twee boten onder leiding van gidsen van Natuurmonumenten een rondvaart door het Naardermeer gemaakt.

Voordracht Jaap Hofstra: "Zijn verdere ingrepen in de waterhuishouding van het Naardermeer nog wenselijk?"

Kennis van het waterhuishoudkundige systeem is van groot belang. Niet alleen om ideeën voor de toekomst van het Naardermeer te kunnen ontwikkelen, maar ook om te kijken of we met de genomen maatregelen op de goede weg zitten. Tot op heden was van het oppervlaktewatersysteem Naardermeer slechts een globaal inzicht bekend. Voor een beter begrip van de waterhuishouding van het Naardermeer zijn door de Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR) nieuwe waterbalansen opgesteld. Ten eerste is een 'externe waterbalans' opgesteld, waarin alle waterstromen van en naar het Naardermeer worden gekwantificeerd. In de presentatie zal deze waterbalans verder worden belicht. Tevens wordt ingegaan op de wenselijkheid om ook in de toekomst verder te gaan met het inlaten van extern oppervlaktewater. Ten tweede is een 'interne waterbalans' van het Naardermeer opgesteld, waarbij acht deelgebieden zijn onderscheiden en de uitwisseling tussen deze deelgebieden onderling is bepaald met behulp van de stof Chloride. Dit leverde inzichten op in de verspreiding van de watertypen door het gebied. Dit inzicht wordt gebruikt bij het interpreteren van de waterkwaliteit.

De waterkwaliteit van het Naardermeer is, sinds de alarmerende situatie in de jaren '80, enorm verbeterd. Een scala aan herstelmaatregelen ligt hieraan ten grondslag, waaronder defosfatering van het inlaatwater, baggeren, peilverhoging in de bufferzone en verminderde onttrekking van grondwater in Het Gooi. De belangrijkste waterkwaliteitsontwikkelingen zullen worden behandeld. De drie deelplassen, Groote Meer, Veertig Morgen en Bovenste Blik, laten onderling duidelijke verschillen zien in hun ontwikkeling. De combinatie van de kennis over de waterhuishouding en de waterkwaliteit leidt tot enkele opmerkelijk conclusies. Deze geven aanleiding tot de volgende discussiestelling:

Stelling: "Maatregelen die gericht zijn op vergroting van de kwel in het Naardermeer zouden wel eens een averechts effect kunnen hebben op de waterkwaliteit en de ecologische ontwikkeling. Dit geldt met name voor de aquatische natuurwaarden. Toekomstige peilverhogingen rond het Naardermeer moeten in dit licht kritisch worden afgewogen."

De inhoud van deze lezing bevat belangrijke bijdragen van mijn collega's Maarten Ouboter, Rutger van Ouwerkerk en Klaas Everards

Voordracht Gert van Ee: “Naardermeer volledig in oude glorie hersteld?”

0. Inleiding

Deze voordracht gaat over de belangrijkste resultaten in het kader van het Herstelplan Naardermeer. Daarbij wordt vooral ingegaan op de ontwikkelingen van de flora en fauna, gebaseerd op hydrobiologisch onderzoek van de afgelopen 20 jaar.

1. Korte historie – uitkomst: Naardermeer kan worden beschouwd als een natuurlijk meer!

- Doorbraak Vecht, oude kaarten
- Geen vervening als in Ankeveen
- Aannemelijk : natuurlijke oorsprong!
- Pogingen tot drooglegging
- Luchtfoto met slotenpatronen – topografie

2. Verslechtering van de waterkwaliteit – hierover heeft Jaap Hofstra al verteld in Fysisch-chemisch opzicht. Nog even heel kort de belangrijkste oorzaken op een rijtje:

- Grondwater-onttrekking Gooi
- Peilverlaging omliggende polders
- Inpoldering IJsselmeer
- Inlaat vervuild Vechtwater
- Kwel Karnemelksloot
- Aalscholverkolonie

3. Negatieve effecten op de aquatische flora en fauna: opsomming van effecten.

- 1976-1984: algenbloei neemt toe, water troebel (“groene soep”)
- Fytoplankton: veel blauwwieren (Leentvaar 1965, 1973); algenbloei vaker, langduriger en op meer plaatsen
- Diatomeeënonderzoek van Dam (1973) speciaal in relatie tot de watervervuiling
- Kranswivelden verdwijnen
- Macrofauna: veel aasgarnaal, Neomysis integer, Bovenste Blik
- Vis: achterstand in groei (RIVO)

4. Herstelplan Naardermeer: 1995. Breed pakket aan maatregelen; vele instanties betrokken. Doel: herstel oude waarden!

- Waterkwantiteit
- Waterkwaliteit
- Waterbodem
- Natuurbeheer en herstel
- Bestemming en verwerving
- Ecologische infrastructuur

5. Positieve effecten op de aquatische flora en fauna: helder water, Chara's terug, toename biodiversiteit, veel zeldzame soorten.

- Fytoplankton
- Zoöplankton
- Kranswieren
- Groot Nimfkruid
- Rodelijst soorten flora
- Kiezelwieren
- Macrofauna

6. Conclusie: vraag beantwoorden over mate van herstel. (Jazeker, maar nog beter is mogelijk!)

- Het Naardermeer is goed op weg naar volledig herstel van de “oude glorie”.
- Verschillende groepen van gemeten flora en fauna geven een aanvullend beeld over de mate van herstel.
- Lange meetreeksen zijn ongelofelijk belangrijk om tijdelijke effecten te herkennen en het verloop in de tijd te kunnen schetsen van resultaten van gevoerde maatregelen.
- Het Naardermeer is een hoogst waardevol natuurreservaat met veel (zeer) bijzondere soorten en verdient een speciale plaats als zodanig.

Het natuurreservaat Naardermeer laat zien dat met een integrale (indien nodig technische) aanpak een zeer hoog “niveau natuur” kan worden bereikt: Het Naardermeer benadert de “(zeer) goede ecologische toestand” voor diverse onderdelen van het ecosysteem. *Stelling: “Natuur- en waterbeheerders moeten alle mogelijke middelen gebruiken om een zo hoog mogelijk niveau natuur te bereiken”.*

Voordracht Bram van Liere: “De Normen en Waarden van de Naardermeer”

In het begin van de vorige eeuw werd Natuurmonumenten opgericht en het Naardermeer gekocht. Er werden indertijd diverse redenen gegeven waarom dit een goed idee was. Deze redenen waren voornamelijk antropocentrisch: de *mens* was uiteindelijk het doel van natuurbescherming. Aanvankelijk was antropocentrisme zeer vooruitstrevend. Het menszijn maakt de mens als wezen moreel relevant en de alom bejubelde mensenrechten kwamen hieruit voort. Het menszijn wordt gebruikt als een scheidslijn tussen de wezens die wel en de wezens die niet moreel relevant waren. Hoewel mensenrechten veel goeds hebben betekend, merkten enkele auteurs op dat er geen enkele reden is om menszijn als criterium te gebruiken voor de morele relevantie van een (levend) wezen. De rechtvaardiging van dit criterium moet ergens anders gezocht worden dan in het menszijn om een cirkelredenering te voorkomen. Andere criteria werden opgesteld als alternatief voor het menszijn van het antropocentrisme. In het biocentrisme zijn de criteria: ‘*bewust zijn*’, of ‘*levend zijn*’. ‘*Bewust zijn*’ of ‘*levend zijn*’ zijn noodzakelijk om belangen te kunnen hebben; wezens met belangen zijn moreel belangrijk/relevant. Hierdoor zijn meer wezens dan mensen moreel relevant. Voor de bescherming van het milieu heeft dit weinig gevolgen, stellen andere auteurs vanuit een derde stroming, het ecocentrisme. Volgens hen zou het milieu en de natuur zelf moreel relevant moeten zijn. De natuur is volgens het ecocentrisme *in zichzelf* goed, of bezit kenmerken die mensen wel moeten waarderen. Het ecocentrisme werd naast biocentrisme en antropocentrisme in 1980 op de kaart gezet, die beide al veel langer bestonden. Een stevige theoretische basis

ontbreekt echter nog steeds. De basis die aanvankelijk werd gelegd is langzamerhand afgebrokkeld. Het antropocentrisme verwordt vanzelf tot biocentrisme wanneer de vraag naar de rechtvaardiging van het criterium voor morele relevantie wordt beantwoord.

Stelling:

“Biocentrische waarden zouden een grotere rol moeten krijgen in het natuurbeleid ten koste van de antropocentrische waarden; ecocentrische waarden zouden het best genegeerd kunnen worden.”

Forumdiscussie onder leiding van Michiel Schreijer

Na de drie bovenstaande voordrachten is er een uitgebreide discussie over diverse onderwerpen geweest. De belangrijkste items:

- Hoe lang moet je doorgaan met het herstel van het Naardermeer; wanneer heb je je doel bereikt; wanneer begint het teveel op tuinieren te lijken?
- Waarom wil je terug naar het verleden, en welk referentiejaar neem je daarvoor. 1912?

- Hoe ga je om met exoten? Soms past een exoot prima in de natuurlijke levensgemeenschap.
- Hoe wordt het Naardermeer beoordeeld volgens de maatlaten van de Kaderrichtlijn Water? Klopt dit met ons gevoel?
- Wat vindt de bevolking van de maatregelen rond het Naardermeer? Boeren in de directe omgeving hebben een hele andere kijk.

Excursie

Onder leiding van twee gidsen van Natuurmonumenten is met twee boten een rondvaart door het natuurgebied gemaakt. Ondermeer is daarbij de aalscholverkolonie bezocht. Onderweg werd er druk met meegebrachte en geleende netten gevist naar macrofauna en

vegetatie. Op enkele plaatsen kon even aan wal worden gegaan. Onderstaande foto's geven een impressie. Na afloop was er bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten een kleine versnapering.

